

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

SİVİL AKTÖRLERİN YEREL POLİTİKA OLUŞTURMADA ETKİNLİĞİ: HAKKARI ÖRNEĞİ*

EFFECTIVENESS OF CIVIL ACTORS IN MAKING LOCAL POLITICS: EXAMPLE OF HAKKARI

Dr. Öğr. Üyesi Fatma ÖKDE¹

Beytullah TEKBAŞ²

ÖZ

Bu çalışmada, yerel politikaların üretim aşamasında yerel yönetim birimlerinin dışında kalan sivil aktörlerin politika oluşturma sürecine dâhil edilip edilmediğinin tespit edilmesi ve bu kapsamda Hakkari Belediyesinin politika inşasında alınan kararlarda sivil aktörlerin katılım düzeyinin ölçülmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda Hakkari kent merkezinde bulunan sivil aktörlerin/sivil toplum kuruluşlarının belediyenin yerel politika çalışmaları konusundaki etkinliğinin irdelenmesi üzerine bir analiz yapılarak sonuçları ortaya konmaya çalışılmıştır. Hakkari il merkezinde tespit edilen dernek, vakıf, sendika, meslek kuruluşları, kent konseyi yöneticileri ve Hakkari Üniversitesi öğrenci temsilcisi ile nitel araştırma yöntemlerinden biri olan derinlemesine görüşme tekniği kullanılarak analiz yapılmıştır. Yapılan görüşmelerden elde edilen veriler neticesinde, Hakkari Belediyesinin yerel politika oluşturma sürecine sivil aktörleri yeterince dahil etmediği sonucuna ulaşılmıştır. Hakkari’de sivil aktörler ile belediyenin iletişim mekanizmalarının zayıf olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Politika, Kamu Politikası, Yerel Politika, Sivil Aktörler, Hakkari.

JEL Sınıflandırma Kodları: Z00, Z10, Z18, Z19.

ABSTRACT

The study aims to identify whether civil actors are involved in producing local policies in addition to local administrations and within this scope, to understand the participation level of civil actors in the policy-making of Hakkari Municipality. In this context, the study reveals the results of an analysis on the involvement of civil actors/non-governmental organizations in local policy-making processes of the municipality in Hakkari city center. Using the interview technique as a qualitative research method, an in-depth analysis is conducted with certain associations, foundations, trade unions, professional associations, city council administrators, and student representatives in the province of Hakkari. As a result of the data obtained from the interviews, it is concluded that Hakkari Municipality does not sufficiently involve civil actors in its local policy-making process. Hence, the study is designed to determine the effectiveness of civil actors and non-governmental organizations located in Hakkari city center on the local policy work of the municipality and to develop solutions on the issue. It is observed that the communication mechanisms of civil actors and the municipality in Hakkari are weak.

Keywords: Policies, Public Policies, Local Policies, Civil Actors, Hakkari.

JEL Classification Codes: Z00, Z10, Z18, Z19.

* Bu çalışma Fatma ÖKDE danışmanlığında Beytullah TEKBAŞ tarafından hazırlanan “Yerel Politika Yapımında Sivil Aktörlerin Rolü: Hakkari Örneği” başlıklı yüksek lisans tezinden yararlanarak hazırlanmıştır. Çalışma için Hakkari Üniversitesi Etik Kurulundan 2021/57 sayılı ve 13.09.2021 tarihli etik kurul onayı alınmıştır.

¹ Hakkari Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, fatmaokde@hakkari.edu.tr

² T. C. İçişleri Bakanlığı, Emniyet Müdürlüğü, 201404002@hakkari.edu.tr

EXTENDED SUMMARY

Purpose and Scope:

To ensure the use of local services in the most efficient way today, municipalities must effectively use the powers, authorities and resources they have. In addition, municipalities should consider the wishes and needs of local people when generating and implementing local policies, while also involving the relevant stakeholders in this process. Therefore, it should be the priority of policy makers at Hakkari municipality to include all stakeholders in decision-making and local policy-making processes. However, there is a lack of research and studies in the literature related to the local policy making of Hakkari municipality and the impact of civil actors on this process. Hence, the study is designed to determine the effectiveness of civil actors and non-governmental organizations located in Hakkari city center on the local policy work of the municipality and to develop solutions on the issue.

Design/methodology/approach:

The study benefits from the in-depth interview technique, one of the qualitative analysis methods. A semi-structured interview form is prepared to conduct the interviews. The analysis focused on identifying the involvement level of civil actors/non-governmental organizations in local policy-making processes of the municipality in Hakkari city center. The analysis featured the use of the interview technique, as an in-depth qualitative analysis method. In this vein, interviews are conducted with associations, foundations, trade unions, professional organizations, city council managers, representatives of provincial political party organizations and clubs located in Hakkari city center. Data are collected by submitting semi-structured questionnaires prepared for civil actors/non-governmental organizations in the city center through face-to-face interviews.

Findings:

In order to collect the study data related to the research topic, participants are asked some semi-structured questions prepared in advance. Most of the responses by participants attending the study in Hakkari city center are negative. Only 23% of the participants provided positive responses to the question on the consultation rate of the municipality to civil actors/non-governmental organizations when designing and implementing policies, while 77% responded negatively. While the majority responded the question on the adequacy of the communication channels as "sufficient", those who responded as "insufficient" remained in the minority group. Furthermore, the study also revealed that some non-governmental organizations are trying to be effective in the policy-making process, however they cannot find sufficient support from Hakkari Municipality to actively participate in local policy-making efforts. It has been stated that the efforts of the civil actors to produce local policy in Hakkari are limited, and that the work done cannot provide much effectiveness in the policy formation and decision-making processes of the Hakkari Municipality. This situation is associated with the reasons that the communication channels are not strong, the efforts are not met by local policy makers, and the Hakkari Municipality did not include civil actors in the process much. As a result of the findings, it is concluded that civil actors in Hakkari had many problems in terms of local participation and the reflection of the public in local policies is weak.

Conclusion and Discussion:

Democracy depends on the coexistence of several crucial components including equality, freedom, transparency, accountability, social decision-making and community awareness. In addition, democracy is the compendium of the concept of self-government and the main principle of participating in the administration. Putting the above-mentioned concepts into practice solely depends on the local public's participation in the local administrative policies. Thus, it is essential to pay special attention to the participation principle in the relationship between local administrations and the public. In this sense, it can be uttered that local governments perform the function of a political instructor in fulfilling the joint public works at the local level, occupying an important position in meeting local needs. Consequently, in the light of the data collected on the research topic, it is concluded that Hakkari Municipality does not involve civilian actors in the process of designing and implementing policies, that the number of joint work with civilian actors is quite limited, that there are enough communication methods and channels between them while communication is insufficient, and finally that there is a limited number of suggestions considered in the related areas of expertise. In conclusion, the study clearly revealed with the case of Hakkari province that municipalities need to cooperate with civil actors to provide services efficiently and effectively, and to prioritize the principle of participation in policy-making.

1. GİRİŞ

Gelişen ve sürekli değişim içerisinde olan dünya ve bu çerçevede oldukça çeşitlenen hizmet ve ihtiyaçlar göz önüne alındığında, merkezi idarenin varsayılan hizmetleri tek başına yürütmesi olanaksız bir hale gelmiştir. Bu kapsamda ise belediyelere büyük rol düşmektedir. Yerel nitelikte olan talep ve ihtiyaçların belirlenmesi ile hizmetlerin sunulmasında belediyelerin oluşturduğu ve uyguladığı politikalar oldukça büyük öneme sahiptir. Katılım olgusu, hizmetlerin verimliliği ve etkinliğini arttırmaktadır. Bu noktada katılım kavramını, katılımcı demokrasilerin önemini ve halkla birlikte yönetim yaklaşımı olan yönetim olgusunu ortaya koymakta fayda vardır.

Katılımcılık veya katılım dar ve geniş kapsamlı olarak iki farklı şekilde tanımlanabilir. Sadece oy kullanarak sürece dahil olmak dar anlamıyla katılım olarak adlandırılabilir. Geniş anlamıyla ise katılım, idare veya yönetim tarafından alınacak kararların bütün aşamalarında rol almaktır (Yıldırım, 2004, s. 215). Dolayısıyla katılımcı bir demokrasinin varlığından söz edebilmek için, halkın alınacak kararlarda söz sahibi olması beklenmektedir. Halkın olaylar hakkında bilgi sahibi ve uygulanacak politikalarda söz sahibi olması için ise sivil toplum örgütleri çatısı altında birleşmeleri önem taşımaktadır (Yıldırım, 2004, s. 217). Bu nedenle demokratik yönetimlerde katılım veya katılımcılık ifadeleri, halkın yönetimde aktif olarak varlık göstermesini ifade etmektedir (Tekeli, 2012, s. 41).

Bir toplumda katılımcılığın gerçekleştirilmesi ise farklı seviyelerde gerçekleştirilebilir. Halkın, şeffaf yönetim talebi demokrasilerin gelişimine katkı sağladığı gibi, yöneticileri bu yönde adımlar atmaya teşvik etmektedir. Farklı katılım düzeyleri ve açıklamaları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılım Merdiveni ve Örnekleri

Bilgilendirme: Gerçekleştirilecek politikaların halka ulaştırılmasını ifade etmektedir. Bilgilendirme kamu tarafından kendiliğinden sağlanabildiği gibi, talep olması halinde de gerçekleştirilebilir. Kamusal internet siteleri ve medya kuruluşları bu amaçla bir araç olarak kullanılabilirler.

Danışma: Katılım merdiveninin ikinci basamağında yer almaktadır. Burada iki taraflı bir ilişki söz konusudur. Kamunun uygulayacağı politikalar öncesinde halk bilgilendirilir. Bilgilendirme sonucunda toplumun konuya yaklaşımı değerlendirilir. Bu yaklaşımlar, anketlerle ve toplantılarla elde edilebilir.

Aktif Katılım: Katılım merdiveninin son basamağını oluşturur. Alınacak kararlar öncesinde halk sürecin bir parçasıdır. Aktif katılım ile yönetim ile halk arasında gelişmiş bir ilişki oluşturulur. Konuya ilişkin çalışma ve danışman kurullarının oluşturulması ve tartışma kanallarının çalıştırılması ile sağlanabilmektedir.

Kaynak: (OECD, 2001, s. 15-16; İzci ve Santürk, 2019, s. 512).

Katılımı sağlayan bütün unsurların bir araya gelmesi ile ortaya çıkan yönetime ise yönetim denmektedir (Bozkurt vd., 1998, s. 274). Bölgesel veya genel politikaların oluşturulabilmesi amacıyla, kamu sektörünün, özel kesimin ve sivil toplum aygıtlarının bir araya gelerek ortaklaşa çalışmalarını yönetişimin ortaya çıkması demektir (Kooiman, 1999, s. 68).

Kamu politikalarının oluşturulması esnasında, toplumun farklı kesimlerinin sürece dahil edildiği ve politikalara etki edebildikleri duruma iyi yönetim denmektedir (Grindle, 2004, s. 526). Bu kavram, toplumun sahip olduğu kaynakların değerlendirilmesinde ve yönetilmesinde şeffaf bir yapının adaletli bir şekilde davranmasını ve hesap vermesini ifade etmektedir. Demokratik bir yapının oluşturulması iyi yönetim için gereklidir ve belirli ilkelere dayanmaktadır (Kahraman vd., 2012, s. 121). Genel olarak bu ilkeler; kanunilik, eşitlik, şeffaflık, katılımcılık ve hesap verilebilirlik olarak sıralanmaktadır (Toksöz, 2008, s. 3; İzci ve Geylani, 2021, s. 724).

Katılımcı demokrasilerde ve iyi bir yönetimde yerel katılımın etkin ve verimli olması beklenmektedir. Halkı ilgilendiren konularda oluşturulan politikalarda ve tüm süreçlerde halkın ve sivil aktörlerin yer alması gerekmektedir. Kamu politikası, toplumun taleplerine ve ihtiyaçlarına çözüm üretmek için oluşturulmaktadır. Bu ihtiyaçları en iyi düzeyde iletecek olan sivil aktörlerin, karar alma süreçlerinin tümünde yer alması gerekmektedir. Günümüz siyasal düzeninde, kamu politikaları oluşturulma sürecine katkı sağlayan birçok sivil aktör bulunmaktadır. Bu aktörlerin başında siyasal iktidar yer almakla birlikte, sivil toplum örgütleri, baskı grupları, gönüllü kuruluşlar ve sendikalar gibi pek çok hükümet dışı kuruluş, kamu politikası oluşum sürecinde rol alabilmektedir. Politikaların oluşmasında Anayasaya ve genel mevzuat hükümlerine uyulmakla birlikte, her geçen gün artan ve çeşitlenen kamu hizmetleri ve bu yönde halkın değişen talepleri etkili olmaktadır. Bu durum, belirlenecek olan kamu politikalarının etkin, güçlü ve çözüm içerikli olması için sorunların doğru analiz edilmesini gerektirmektedir. Tam da bu noktada halkı ilgilendiren tüm alanlarda söz sahibi paydaşların sürece dahil edilmesi

gerekliliği ortaya çıkmakta ve yerel sorunların çözümünde sivil aktörlerin önemi ortaya konulmaktadır (Bulut, vd., 2017, s. 23).

Yerel katılım denilince akla seçimle oluşturulan mahalli idare kuruluşları gelmektedir. Oysa gerçek anlamda yerelleşmenin sağlanabilmesi için, halkın doğrudan ve aktif bir şekilde yönetimde söz söyleyecek seviyede olması beklenir (Çevikbaş, 2008, s. 72). Yerelde katılımcı ve etkin bir demokrasi anlayışı, yereldeki halkın ve sivil aktörlerin karar alma mekanizmalarına dahil edilmesi ile gerçekleştirilmektedir. Dünyadaki gelişmelere paralel olarak Türkiye’de de sivil aktörlerinin/sivil toplum örgütlerinin yerel politika oluşturma sürecine dahil edilmesine yönelik çeşitli yasal düzenlemeler ve kamuya STK’lar arası iş birlikleri yapılmıştır/ yapılmaktadır (Özkan, 2015, s. 2). Bu düzenlemelerin başında 5393 Sayılı Belediye Kanunu olmak üzere, 6360 Sayılı Büyükşehirlere İlişkin Yasa ve 5302 İl Özel İdaresi Kanunu gelmektedir. Bu kanunlarda STK, danışma aktörü olarak belirtilmiştir. Yerel politika belirleme sürecine STK’lar belediye meclislerine, kent konseyleri ve komisyonlara katılarak etki sağlayabilmektedir.

Bu çalışmada, yerelde oluşturulan politikalarda halkın ve halkı temsil eden sivil aktörlerin etkisi üzerine bir saha araştırması gerçekleştirilmiştir. Çalışma için Türkiye’nin zor bir coğrafyasında bulunan, kayyum tarafından yönetilen belediyesi olan, özgün bir kent özelliği taşıyan Hakkari seçilmiştir. Hakkari Belediyesi üzerine, halkın ve sivil aktörlerin yerel katılımını ölçen bir çalışmanın yapılmamış olması, çalışmada Hakkari’nin seçilmiş olma nedenleri arasındadır. Çalışmada, Hakkari Belediyesi’nde yerel politika üretilirken, sivil aktörlerinin sürece ne kadar dahil edildiği ve sivil aktörlerin politika oluşturmadaki etkinliği üzerinde durulmuştur. Demokratik bir yönetim tarzı sergilemede ve yerel halkın ihtiyaç ile taleplerinin karşılanması noktasında hangi seviyede bulunduğu ifade edilmeye çalışılmıştır. Böylece çalışma sonucunda, hem halkın hem de halkın oluşturduğu sivil örgütlenmelerin, yerel birimlerin karar alma süreçleri ile ilgili daha çok bilinçlenmesine fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Oluşturulan kamu politikalarının kapsayıcı, etkili ve çözüm üretme özellikleri taşıması noktasında, mevcut sorunların doğru bir şekilde tespit edilmesi gerekmekte ve bu nedenle paydaşların sürece dahil edilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda Hakkari Belediyesi tarafından yerel politikada oluşturulan, uygulanan ve uygulanacak politikalarda sivil aktörlerin yeri ve etkinliği belirlenmeye çalışılmıştır.

Hakkari Belediyesi’nin yerel politika belirleme sürecinde, sivil toplum örgütlerinin etkinliğinin araştırıldığı bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden oluşan açık ve kapalı uçlu sorulardan meydana gelen derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır. Hakkari’de bulunan sivil toplum örgütleriyle altı aylık bir süreç içerisinde gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda konuyla ilgili veriler toplanmış ve sivil toplum örgütlerinin yerel politikada etkinliği pek çok açıdan ortaya konulmuştur.

2. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI/SİVİL AKTÖRLER İLE YEREL POLİTİKA İLİŞKİSİ

Sivil toplumla ilgili ilk tartışmalar Antik Yunan’da ortaya çıkmış olup, sivil toplum kavramını ilk kez Aristoteles kullanmıştır. Aristoteles, kent devletlerinde kamunun önemine vurgu yaparak, ancak polis içinde adaletin sağlandığını belirtmiştir (Aristoteles, 1990, s. 70). Aristoteles yurttaş bir politik toplum kavramı olarak ele alır. “Yurttaş”, devlet yönetimine katılabilen, mahkemeye gidebilen ve dava açabilen kişidir (Aristoteles, 1990, s. 77). Aristoteles, bireylerin yasalar içinde eşit ve özgür bir şekilde yaşayacakları “politikekoionia”yı en iyi yönetim olarak ifade etmiş, daha sonra kavram Latinceye “societascivilis” şeklinde geçmiştir. “Societascivilis” kavramı günümüzdeki gibi devlet ve siyasi toplum kavramlarını ayrı olarak değil, siyasi toplum ve devleti eş anlamlı kavramlar olarak görür (Türköne, 2007, s. 348). Bodin’de sivil toplumu devlete karşı veya bağımsız olarak değil, devletle iç içe bir yapı olarak görür (Doğan, 2002, s. 42-43). Mardin, sivil toplumu şehir hayatıyla birlikte şekillenen haklar ve sorumluluklar olarak ifade etmektedir (Mardin, 2011, s. 9-13).

Sivil toplum genel olarak, toplumu ilgilendiren konularda ve toplumun yönetilmesinde kuralları belirlemeye çalışan gönüllü kuruluşlar olarak tanımlanabilir (Scholte, 2001, s. 6). Toplumda idarenin bir parçası olmayan örgütlenmeler, sivil toplum kuruluşlarını oluşturmaktadır. Bu tanım çerçevesinde siyasi gruplar, işçi ve esnaf sendikaları, dini kurum ve kuruluşlar, spor kulüpleri, loncalar, odalar, birlikler, küçük ve büyük özel sektör girişimleri STK’ların kapsamına girmektedir (Arslan, 2001, s. 127).

Sivil toplum, demokratik toplum yönetiminde ana unsur olup, bireyin hak ve özgürlük alanının genişletilmesinde önemli bir etkiye sahiptir. Toplum ve devlet ilişkilerinin düzenlenmesine alan sağlamaktadır. Toplumsal değişim sürecinde STK’ların önemli bir işlevi olduğu ve politik süreçlerdeki etkinliği yadsınamaz bir gerçektir. Ayrıca

STK'lar katılımcı demokrasinin gelişmesinde ve etkin bir vatandaş modelinin oluşmasında da önemli bir role sahiptir (Keyman, 2004, s. 5-8).

Günümüzde ise devlet ve sivil toplum ayrımı çoğulcu demokrasilerin temel şartlarından. Modern dünyada sivil toplumun yok oluşunu engelleyecek mekanizmalar kurulmuştur. Bu durum, devlet ve sivil toplum ilişkisinde despotizme eğilimi olan devlet karşısında, bağımsız bir şekilde örgütlenebilen sivil toplumun gücünü ortaya koymakta ve demokratikleşme çerçevesinde değerlendirilmektedir (Türköne, 2004, s. 359). Kapitalist ve liberal demokrasilerde de devlet ve sivil toplum ilişkisinin diyalektik bir özellikte olduğu ve hayati önem taşıdığı görülmektedir. Başka bir deyişle, demokratik bir devlet, demokratik sivil toplum yaratırken, demokratik sivil toplum da demokratik bir devlet yaratmaktadır (McLaverty, 2002, s. 311). Bugün güçlü bir sivil toplum, devlet iradesini elinde bulunduran yöneticilerin gücünü sınırlayarak, birer tirana dönüşmelerinin önündeki önemli bir engeldir. Kısacası katılımcı, canlı, çeşitli, dinamik, araştırıcı ve unsurları etkileyen bir sivil toplum demokrasinin olmazsa olmazını (sine qua non) oluşturmuş durumdadır (Çaha, 2005, s.692).

Günümüzde toplumsal taleplerdeki çeşitlilik, artık toplumun yönetimlerin tek başına alacağı kararlar doğrultusunda şekillenemeyeceğini, çok aktörlü bir ortaklığın gerekliliğini daha güçlü bir şekilde vurgulanmaktadır. Bu aktörler toplumun taleplerini örgütlü bir yapıyla sisteme iletmekte ve bu taleplerin temsilciliğini üstlenerek, siyasal alanda söz sahibi olan aktif bir siyaset oyuncusu haline gelmektedir (Bulut, Akın ve Kahraman, 2017, s.23). STK'lar yerel halkın talep ve ihtiyaçlarını, sorunlarını yerel yönetim kurumlarına aktarmakta önemli bir rol oynamaktadır. Bu durum yerel yönetim birimleri ile STK'lar arasında sürekli bir iş birliğinin gerekliliğini ortaya koymaktadır (Tekeli, 2003, s. 10). Yerel yönetimlerin işleyişinde, yerel halk bireysel katılım konusunda sorunlar yaşamakta ve bu durum örgütlü katılım yapısının önemini artmasına neden olmaktadır. STK'ların taşıdığı önemli roller olan baskı grubu oluşturma, halkı aydınlatma ve yönlendirme, karar alım ve yönetim süreçlerini etkileme ile ortaya çıkan demokratik katılım bu durumun göstergesidir (Okutan, 2008, s. 94).

STK'ların sayısının artması, bu örgütlenmelerde bir araya gelen insanların da sayısının artmasına neden olabilir. Yerel ve ulusal siyasette etkinlik sağlanarak, yerelde ve ulusal alanlarda karar alma ve alınan kararları uygulama süreçlerinde insanlar etkin rol alabilecektir (Çarkçı, 2007, Emimi, 2013, s. 46).

Türkiye'de STK'ların yerel ve ulusal düzeyde kamusal politika oluşumuna ve karar alma süreçlerine katılımı konusu, yasal mevzuat çerçevesinde belirtilmektedir. Avrupa Yerel Yönetimler Şartı'nın Katma Protokolü gereğince de söz konusu süreçlere etkin katılım için gerek yönetimin gerek STK'ların asgari düzeyde uyması gereken ilkeler söz konusudur. Bu ilkeler şu şekilde sıralanmaktadır (Bulut, vd., 2017, s. 30):

- Açık ve erişilebilir katılım kanalları,
- Güven,
- Hesap verebilirlik,
- Şeffaflık,
- Bağımsızlık.

Avrupa Konseyi'nin 2009 yılında STK'ların "Sivil Toplumun Karar Verme Sürecine Katılımıyla İlgili İyi Uygulama İlkeleri" kararı uyarınca üstlendiği görevler:

- Politika paydaşlarının ihtiyaç ve çıkarlarını savunmak,
- Bilgilendirme ve farkındalık oluşturmak,
- Uzmanlık bilgileri ve önerileri ile sürece katkıda bulunmak,
- Yenilikçi girişimlerde bulunarak farklı çözüm önerileri geliştirmek,
- Hizmet sağlamak ve son olarak,
- Sürecin şeffaflığını, kapsayıcılığını artıracak şekilde izleme görevinde bulunmak şeklinde tespit edilmiştir.

AB'nin işlevselliğinde sivil aktörlerin yeri oldukça dikkat çekmektedir. Özellikle yoksulluk ve sosyal dışlanma konularında sivil aktörler önemli ve etkin bir yere sahiptir. Avrupa 2020 Strateji Metni bu çok aktörlü yapıyı, AB kurumları, ulusal ve bölgesel hükümetler ve yeni katılım sağlayacak Avrupa paydaşları şeklinde tarif etmektedir (Ec.europa.eu, 2017, Akt. Bulut, vd., 2017, s. 31).

3. YEREL POLİTİKA

Politika sözcüğü Türkçede iki anlama gelmektedir. Siyasi iktidarı elde etmeye yönelik tüm eylemleri ifade eden “siyaset”, bir örgütün ve üst yönetimin toplumu ilgilendiren konulara yönelik benimsediği yaklaşım, genel eğilim, program ile izlediği yol ve yöntem anlamına gelen “policy” kavramlarını belirtmektedir. Bu konuda birçok tanım yapılmıştır. Bu tanımlardan kısaca birkaç tanesinden bahsedilmek gerekirse;

Politika, yapılan faaliyetin ne olduğuna, niyetin açıklanmasına, hükümetin kararlarına ve resmi yaptırımına, nihai çıktılarının ne olduğuna ve ne başarıldığına karşılık gelen bir kavram olarak ifade edilmektedir (Heywood, 1992, s. 112). İnsanların hayatlarını düzenlemek amacıyla genel kuralları koymak, korumak ve değiştirmek için ihtiyaç duyulan faaliyetlerin tümü politika olarak belirtilmektedir (Yılmaz, 2019, s. 37). Politika, birey, grup, örgüt veya hükümet tarafından herhangi bir konuya ilişkin benimsenen eylem programını ifade etmektedir (Yılmaz ve Telsaç, 2021, s. 235). Karar alma yetkisine sahip olan kamu otoriteleri tarafından belirlenen ihtiyaçların, taleplerin, fırsatların ve sorunların dikkate alınarak benimsenen yaklaşım ve hareket tarzı da politika olarak da tanımlanabilir (Altunok, 2016, s. 11). Bu bağlamda politika, kanunlarla yetkilendirilmiş otoritenin ve görevlilerin toplumu ilgilendiren konulara yönelik eylem ve işlemleri olarak ifade edilmiştir (Yerlikaya, 2015, s. 14). Başka bir tanımda, “kamu politikası, devletin yapmayı tercih ettiği şey ya da yapmadığı her şeydir” ifadesi geçmektedir (Dye, 2002, s. 14). Genel olarak kamu politikası tanımı ise, toplumda kabul edilmiş, meşru bir sorunu ve ihtiyacı temel alan, konuya yönelik en uygun seçimi ve çözüm yollarını üreten kamu otoriteleri ile onların denetimi altında yer alan diğer aktörlerin eylemlerini ve kararlarını içerir (Gül, 2015, s. 22). Kamu politikaları önceden konu temelli bir bakış açısıyla hazırlanırken, bu yaklaşım politikaların temel düşüncesini tam yansıtmadığı gerekçesiyle terk edilerek, daha kapsamlı sınıflandırmalar yapılmaya başlanmıştır (Çelik, 2008, s. 41). Söz konusu çalışmalar 1964 yılında Theodore Lowi tarafından başlatılmıştır. Lowi, kamu politikalarını dağıtıcı, düzenleyici ve yeniden dağıtıcı olmak üzere üç başlık altında bir araya getirmiştir (Lowi, 1964, Akt. Babaoğlu, 2017, s. 511).

- Dağıtıcı Politikalar: Toplumun çeşitli kesimlerine kamu kaynaklarının dağıtılmasına yönelik olan politiklardır (Çiner, 2020, s. 20).
- Düzenleyici Politikalar: İktisadi ve sosyal alanlarda özel, tüzel ve belirli gruplara yönelik bazı kısıtlamalar getiren politiklardır (Uzun, 2021, s. 55).
- Rekabetçi Düzenleyici Politika, belirli bir grubun piyasaya girişini engelleyen politika türüdür.
- Korumacı Düzenleyici Politika, özel sektörün faaliyetlerinin halkı olumsuz yönde etkilemesini engelleme amacı taşıyan politika türüdür (Özkan, 2015).
- Yeniden Dağıtıcı Politikalar: devletin belirli toplumsal sınıflara yönelik mülkiyet hakları, refah, kişisel ve toplu haklarda bilinçli olarak aktarımlar yapmasını sağlayan politiklardır (Usta, 2013, s. 78, Özkan, 2015).

3.1. Kamu Politikası Süreci (Süreç Modeli)

Demokratik ülkelerde halk ve halkın seçmiş olduğu kişiler politika yapım sürecinde, karar alma süreçlerinde yer almakta ve bu durum anayasal bir çerçeveye dayanmaktadır. Parlamento politika oluşturmada en yetkili ve birincil aktör olma niteliğine sahiptir (Akdoğan, 2012, s. 10). Parlamento dışında belirlenen ve uygulanan politikaların bürokrasiye uygunluğunu belirleyen resmi aktörler ise yargı organlarıdır. Gayri resmi aktörler ise bireyler, siyasal partiler, sivil toplum kuruluşları, medya olarak ifade edilebilir (Bayraktar, 2021, s. 23).

Kamusal Sorunun Ortaya Çıkması: Bu aşama ilk aşama olup, kamuyu ilgilendiren sorunun ne olduğu ile kimleri etkilediği, kaynağının nedeni, sorunun temelinde yatan ana unsurları tespit ederek, uygulanacak politikalar çerçevesinde toplumun nasıl etkileneceği belirlenmektedir (Demirel, 2016, s. 169).

Gündem Belirleme: Belirli bir toplumsal sorunun ne zaman ve nasıl hükümetin dikkatini çekeceği ile ilgilidir.

Politikanın Formülasyonu: Politikanın formülasyonu, mevcut olan veya muhtemel bir soruna yönelik çözüm yolları üretmek, alternatifler sunmak ve gerekli analizleri yaparak en uygun politika önerilerinin seçilmesi olarak ifade edilmektedir.

Politikanın Uygulanması: Politikanın uygulanması, gerekli yasal düzenlemelerin yapılması ile politikanın hayata geçirilmesinin sağlanması, bu duruma yönelik gerçekleştirilmesini için verilen emir, görev, yetkilerin yapılması, gerekli malzeme ve mali imkanların sağlanması olarak belirtilebilir (Kabaş, 2014, s. 115).

Politikanın Değerlendirilmesi: Belirlendikten sonra uygulamaya konan planın, istenen hedefe ulaşip ulaşmadığı, yeniden düzenlemeye ihtiyaç olup olmadığı durumlarını ifade etmektedir.

Politikanın Değişimi, Gelişimi veya Ortadan Kalkması: Politikanın değişimi, gelişimi veya ortadan kalkması, halihazırda uygulamada olan mevcut kamu politikası başarılı bir şekilde, istenen hedefe ulaşmış veya politikanın sürdürülmesi tamamen ya da kısmen başarısızlığa uğramış ise durumun önemine göre yeniden tasarlanma/sonlandırma işlemlerini ifade etmektedir (Dursun, 2018, s. 32). Başka bir ifade ile kamu politikasından hareketle, yerel yönetimlerin karar alma sürecinde yerel halkın talepleri ve ihtiyaçlarını karşılamak üzere benimsenen eylem programını ifade etmektedir (Göçoğlu ve Yemen, 2014, s. 8). Öte yandan halk ve halkı temsil eden örgütlerin karar alma süreçlerine katılması ve etkin rol oynaması, modern devlet olma sürecinde de kendini gösteren bir durumdur (Özel ve Polat, 2013, s. 41). Hemen her dönemde politika yapımında yetkili olan mercilerin, toplumun istek ve ihtiyaçlarını yerine getirirken, halk tarafından oluşturulan örgütleri de dikkate alması gerekliliği, günümüzde sivil toplum örgütlerini de içeren bir yapıya dönüşmüştür (Gültekin, 2012, s. 3). Politika belirleme sürecinde esas olan, sürecin tek boyutlu olamayacağı, ulusal ve yerel politika dahil, farklı düzeyde örgütlenmiş tüm organizasyonların bu süreçteki düzeylerinin belirlenmesi gerektirir (Bulut vd, 2017, s. 5). Yerel hizmet üreten esas aktör olan belediye idarelerinin, yerel politikaları oluşturmalarında “yönetişim” hayati bir öneme sahiptir. Yönetişim uygulaması ile yerel politika oluşturma süreci çok aktörlü ve vatandaş odaklı bir nitelik kazanmakta, bu sayede katılımcılık ve demokrasinin artırılabilirliği ifade edilmektedir (Okçu, 2007, s. 299). Günümüzde sivil toplum, dünya ve ülke genelinde kendinden oldukça sık bahsettirmekte ve siyasetten tutun ekonomiye; toplumsal yaşamdan dayanışmaya kadar pek çok faaliyet alanında temel aktörlerden biri haline gelmiş bulunmaktadır (Kaypak, 2012, s. 34). Demokratik yönetim anlayışında; halkın yönetsel işleyişe aktif olarak dahil edilmesi gerekliliği, yerel yönetimlere demokratik ve katılımcı işlevler eklenmesinin yanı sıra, vatandaşın da örgütlü bir yapı olarak ortaya çıkmasına bağlanmıştır (Okutan, 2008, s. 9).

Küreselleşme ve bilgi teknolojilerinde meydana gelen ilerlemeler hayatın her alanını etkilediği gibi, kamusal hizmetlerin sunulmasında değişikliğe ve çeşitliliğe neden olmuştur. Mevcut ilerlemelerin etkileri bireyi “yalnızca hizmet alan” statüsünden çıkarıp, kendisinin ve başkalarının yaşam standartlarını da etkileyen önemli kararlara katılmaya itmiştir. Ayrıca katılımcı demokrasi tartışmalarına yeni bir boyut getirerek, temsili demokrasinin sorgulanmasına neden olmuştur. Bu konuda halkın birey olarak, tek başlarına hareket ederek karar alma sürecine dahil olma zorluğu ise onları organize olmaya ve örgütlenmelerine yol açmıştır (Uçar, 2011, s. 613). Sivil toplumun örgütlenmiş hali olan sivil aktörler günden güne çok daha önemli bir konuma sahip olmuş, üçüncü bir sektör olarak devletin yetersiz kaldığı ve özel sektörün kar amacı güttüğü birçok alanda hizmet verme noktasında öne çıkmıştır (Aslan, 2010, s. 357).

4. SIVİL AKTÖRLERİN YEREL POLİTİKA OLUŞTURMADA ETKİNLİĞİNİ HAKKARI ÖRNEĞİ KAPSAMINDA ELE ALAN BİR ARAŞTIRMA

Çalışmada Hakkari il merkezinde 2021 yılında faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinin yerel politika üretimine yaptığı etki üzerinde durulmaktadır. Araştırmada kullanılan sorular ve uygulanan yöntemde Akman (2019, s. 62-74) tarafından “Yerel Politika Yapımında Sivil Aktörlerin Rolü: Isparta İlinde bir Analiz” isimli çalışmadan faydalanılmıştır.

4.1. Araştırmanın Amacı, Yöntemi ve Kapsamı

Bu çalışmada Hakkari kent merkezinde bulunan sivil aktörlerin/sivil toplum kuruluşlarının, belediyenin yerel politika çalışmaları konusundaki etkinliğinin irdelenmesi üzerine bir analiz yapılarak, sonuçları ortaya konmaya çalışılmıştır.

Bu çalışma için etik kurul kararı gerekli olup, araştırma başlamadan önce gerekli etik kurul kararı, Hakkari Üniversitesi Rektörlüğü Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından, 13. 09. 2021 tarihli, 2021/57 sayılı, 1 nolu kurul kararı ile alınmıştır.

Araştırma için Hakkari il merkezinde bulunan dernek, vakıf, sendika, meslek kuruluşları, kent konseyi yöneticileri, il siyasi parti temsilcileri ve kulüpler ile derinlemesine görüşme yöntemi kullanılarak, nitel bir analiz gerçekleştirilmiştir. Hakkari kent merkezinde bulunan sivil aktörlere/sivil toplum kuruluşlarına hazırlanan yarı yapılandırılmış açık ve kapalı uçlu sorular yöneltilerek ve yüz yüze görüşme sağlanarak konuya ilişkin veriler toplanmıştır. Araştırmada nitel araştırma kullanılmasının sebebi, araştırma örnekleminin öznel, kapsamlı ve derin bilgilerine ulaşılarak, konunun bilinmeyen yönlerinin ifade edilmesine olanak tanınmasıdır.

Nitel araştırma yöntemi genellenebilir bilgi yerine, öznel, araştırmacıların algıları kapsamında araştırma örnekleme göre derinlemesine ve bütünsel bilgi ortaya koymayı amaçlamaktadır (Gali, Borg ve Gali, 1996). Nitel araştırmalar, üzerine az çalışılmış konuların aydınlatılması özelliğine sahip olup, keşfedici unsurlar barındırmaktadır (Neuman, 2012, s. 228). Derinlemesine görüşme tekniği, konu hakkındaki tüm detaylara açık uçlu sorular ile ulaşma imkânı veren, birebir ve yüz yüze görüşmeler yapılarak gerçekleştirilen, nitel veri toplama tekniğidir. Katılımcının tecrübe, deneyim, bilgi, duygu ve gözlemlerine bu yöntem ile ulaşmaya çalışılır (Tekin, 2006, s. 101).

Bu çerçevede, Hakkari kent merkezi kapsamında bulunan KOSGEB, İl Siyasi Parti Temsilcileri, Muhtarlar Derneği, Belediye Özel Kalem Danışmanı, Gazeteciler Cemiyeti Derneği, Hakkari Futbol Kulübü, İl Sivil Toplum, Sağlık-Sen, Ticaret Odası, Colemerg Spor Kulübü, Esnaf ve Sanatkarlar Odası Birliği, Hakkari Girişimci Kadınlar ve Sosyal Yardımlaşma Derneği, Aile ve Sosyal Politikalar Gençlik ve Spor Kulübü, Cilo Derneği, Bir Kadın Bir Hayat Derneği, Yeşilay Derneği, Asrın İş Adamları Derneği, Sümül Engelliler Kulübü Derneği, Şehitler ve Gaziler Federasyonu, Terör Mağdurları Derneği, Güvenlik Korucular Derneği, Şehit ve Gaziler Derneği, Hakkari Amatör Futbolcular Derneği, Muhasebeciler Derneği, Hakkari Bedensel Engelliler Derneği, Emek Spor Kulübü Derneği, 571 Vuslat İlim Kültür Sosyal Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği, Anadolu Gençlik Derneği ile görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler 1 Eylül 2021 – 15 Ekim 2021 tarihleri arasında gerçekleşmiştir. Ancak bazı görüşmeler kişilerin şehir dışında olması nedeniyle farklı tarihlerde yapılmıştır. Araştırma, toplam altı aylık bir çalışma sürecinde tamamlanmıştır.

Araştırmanın amacı, Hakkari’de bulunan sivil aktörlerin, yerel politika oluşturmada etkinliğinin ne düzeyde olduğunu ortaya konulmasıdır. Sivil aktörlerin Hakkari Belediyesi’nin aldığı yerel kararlarda ve oluşturduğu politikalarda ne düzeyde katkı sağladığını, sürece dahil olamıyorlarsa bunun nedenlerini, konuyla ilgili olumlu ve olumsuz durumları irdeleyerek katılım düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Hakkari özelinde bu konu bağlamında daha önceden bir çalışma yapılmamış olması, hem konuyla ilgili mevcut durumun tespit edilmesi ve sorun alanlarının giderilmesine yönelik çözüm önerileri ortaya koyması açısından hem de literatüre katkı sağlaması açısından önem taşımaktadır.

4.2. Araştırmanın Sınırlılıkları

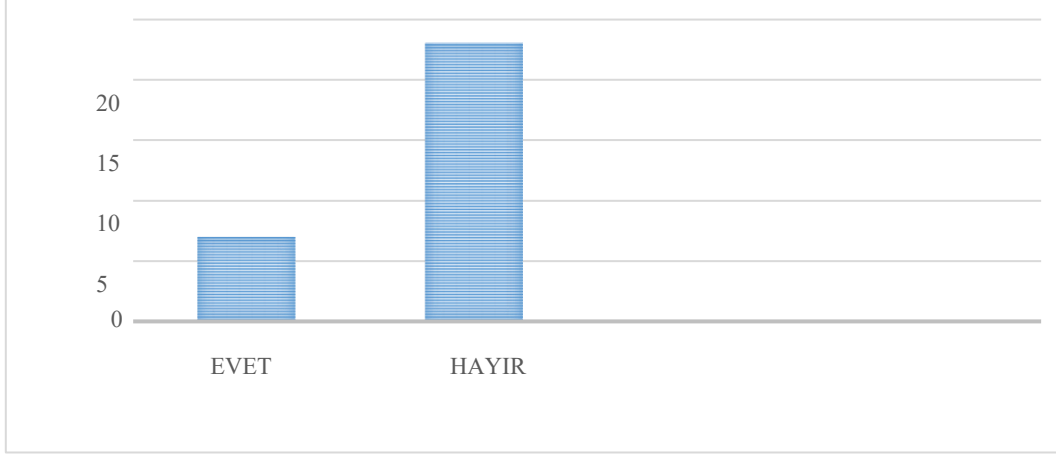
Araştırmanın ilk sınırlılığı, geçmiş yıllarda yaşanan ve sonuçlarının hala hissedildiği terör olaylarının etkisi nedeniyle, birçok derneğin kapatılmış olması ve bazılarının ise bu nedenle görüşmeyi kabul etmemesidir. Bir başka sınırlılık, bazı sivil toplum kuruluşlarının sorulara cevap vermekten kaçınmış olması ve görüşmeyi reddetmesidir. Ayrıca Anadolu Gençlik Derneği, Beyaz Gölge 30 Spor Kulübü, Birleşen Eller Yaşam ve Engelliler Derneği, Empati Gençlik ve Spor Kulübü, Anadolu Hakkari Ölümsüz Kahramanlar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Hakkari Basketbol Gelişim Spor Kulübü, Güçlü Kadınlar Derneği, Grup Mizah Derneği, Hakkari Eğitim, Kültür ve Sosyal Yardımlaşma Derneği, Memur-Sen, Türkiye Kamu-Sen, Türk Eğitim-Sen ve bazı il siyasi parti yöneticilerine ulaşamadığından görüşme gerçekleştirilmemiştir. Bazı sivil toplum kuruluşlarının ise, sadece isim olarak var olması ve faal durumda olmaması nedeniyle, görüşmelerin yapılamaması araştırmanın diğer bir sınırlılığını oluşturmaktadır. Son olarak ise, Hakkari açısından belirlenen araştırma konusuna ilişkin literatürde pek fazla çalışmanın olmaması ve henüz bu tarzda bir çalışma konusunun irdelenmemesini de sınırlılıklar arasına ekleyebiliriz.

4.3. Demografik Veriler

Bu çalışmada Hakkari kent merkezi temel alınarak görüşmeye katılanların sayısı, cinsiyeti, yaşı ve eğitim durumlarına ilişkin verilere yer verilmiştir. İlk olarak, 17 dernek yöneticisi, 3 il siyasi parti yöneticisi, 2 meslek odası yöneticisi, 3 kulüp yöneticisi, birer sendika yöneticisi, federasyon yöneticisi, danışman, başkanlık yöneticisi, il sivil toplum yöneticisi görüşmeye katılım sağlamıştır. İkinci olarak katılım sağlayanların %90’ı (27 kişi) erkek ve %10’u (3 kişi) ise kadın katılımcılardan oluşmaktadır. Araştırma kapsamında, görüşme yapılan katılımcıların %90’ı evli, %10’u bekar; katılımcıların eğitim durumu; 1 katılımcı ortaokul, 6 katılımcı lise, 3 katılımcı ön lisans, 1 katılımcı yüksek lisans ve diğer katılımcılar ise lisans mezunudur.

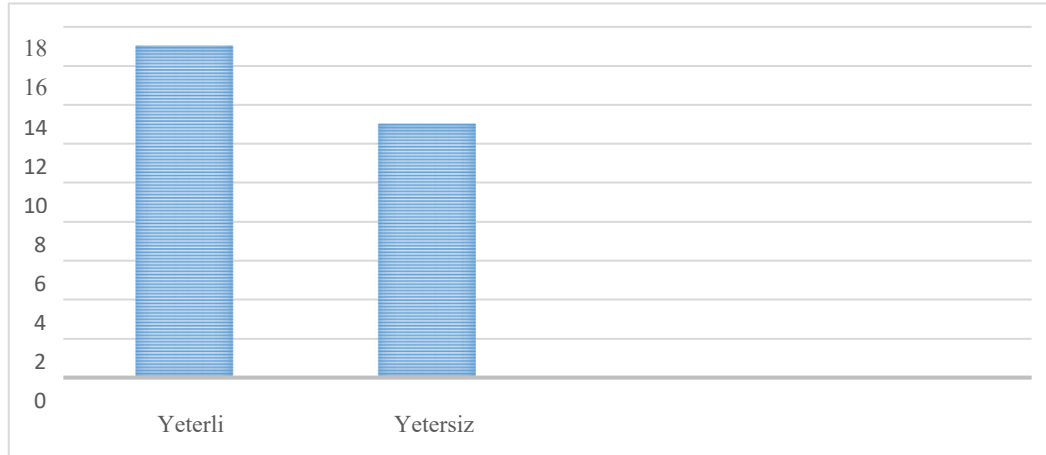
4.4. Araştırmanın Bulguları

Araştırma konumuz kapsamında görüşmeye katılanlara öncelikle “**Hakkari Belediyesi, sizi ilgilendiren ya da sizin alanınızda politikalar tasarlarlarken ve uygularken sizlere danışır mı?**” sorusu yöneltilmiş ve katılımcılar tarafından verilen yanıtlar ile elde edilen bulgular Şekil 1’deki grafikte yer almaktadır.

Şekil 1. Katılımcıların “Evet” ve “Hayır” Yanıtlarına İlişkin Sonuçlar

Katılımcılardan 23’ü “hayır” olarak yanıt verirken, 7 katılımcı ise “evet” cevabı vermiştir. İl Sivil Toplum Müdürü, Gazeteciler Cemiyeti Dernek Başkanı, Hakkari Bedensel Engelliler Dernek Başkanı, KOSGEB Genel Sekreteri, Esnaf ve Sanatkarlar Odalar Birliği Genel Sekreteri, AKP İl Siyasi Parti Başkanı ve Sümbül Engelliler Dernek Başkanı kendi uzmanlık alanlarımızla ilgili bizlere danışır yanıtı vermiştir. Ancak geri kalan sivil toplum kuruluşları danışılmıyor yanıtı vermiştir. Hayır, yanıtı verenlerin çoğu bugüne kadar çalışma alanımızı ilgilendiren politikalar tasarlanırken kendilerinden görüş talebinde bulunulmadığını ifade etmişlerdir. Hatta bazı dernek ve kulüp başkanları konuyla ilgili olarak “Kendi alanımızla ilgili görüş ve talepte dahi bulunamıyoruz” tarzında bu durumu ifade etmişlerdir.

İkinci soru olarak katılımcılara, “**Yerel düzeyde politika üreten Hakkari Belediyesi ile ilişki kanalları ve yöntemleriniz yeterli mi?**” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların 17’si yeterli, 13’ü ise yetersiz yanıtını vermişlerdir.

Şekil 2. Katılımcıların Yeterli ve Yetersiz Yanıtlarına İlişkin Sonuçlar

Katılımcılara yöneltilen üçüncü soru ise, “**Hangi kanal ve yöntemleri kullanıyorsunuz? Sizce başka ne yapılabilir?**” olmuştur. İlişki, yöntem ve kanallarının yeterli olduğunu belirten katılımcıların büyük bir çoğunluğu, Hakkari ilinin küçük ölçekli olması nedeniyle yüz yüze iletişim sağlamanın daha kolay olduğunu ifade etmenin yanı sıra resmi yazışma ve telefon ile iletişim sağlayabildiklerini de dile getirmişlerdir. Öte yandan, iletişimin daha rahat olabilmesi için randevu ve sosyal medyanın da kullanılmasını tavsiye etmişlerdir. Hatta bazı kulüpler elektronik ortamda spor üzerine geniş bir ağ kurulmasının, kendi uzmanlık alanları açısından iletişim sağlama konusunda büyük bir rahatlık getirebileceğini ifade etmişlerdir. İlişki, kanal ve yöntemlerinin yetersiz olduğunu ifade eden katılımcılar ise; randevu taleplerine olumlu yanıt alamadıklarını dile getirmişlerdir.

Katılımcılara yöneltilen dördüncü soru ise, “**Hakkari Belediyesi ile ortak çalışmanız olduysa örnek verebilir misiniz?**” Şeklinde olmuştur. Katılımcıların büyük çoğunluğunu oluşturan 24 kişi hayır yanıtı verirken, sadece 6 kişi evet yanıtını vermiştir. Bu çerçevede cevaba ilişkin alınan veriler; Bahçe Düzenleme Projesi, Kadın Gruplara Yönelik Proje, Turnuva, Psiko Eğitim Alanında Bilgilendirme, Mezarlık Ağaçlandırma, Yerel Tohumlar Projesi, Erişilebilirlik, Maske dağıtım, Esnaf bilgilendirme ve Esnaf Ziyaretleri ile Sosyal Proje” adı altında ortak çalışmalar yürütüldüğü ifade edilmiştir.

“**Bugüne kadar Hakkari Belediyesine herhangi bir konuda politika önerisinde bulundunuz mu? Politika önerisinde bulduysanız hangi konuda olduğu ve sonucu hakkında bilgi verebilir misiniz?**” Soruları ise katılımcılara yöneltilen beşinci ve altıncı sorudur. Katılımcılardan 6’sı evet yanıtı verirken geri kalanlar hayır yanıtı vermişlerdir. Olumlu yanıt veren katılımcılar tarafından “Futbol Konusunda Yetenekli Gençleri Belediye Çatısı Altında Toplamak ve Yetiştirmek (kabul görmedi), Yol ve İnşaat (maddi imkansızlıktan dolayı gerçekleştirilemedi), Erişim ve Ulaşım (olumlu sonuçlandı), Sosyal Projeler (gerçekleştirildi) ve Kadın girişimi Destekleme Merkezi (hayata geçirildi) konularında sundukları projelerden, ikisi hariç diğerlerinin olumlu sonuçlandırıldığı belirtilmiştir.

Katılımcılara yedinci olarak, “**Hakkari Belediyesi tarafından herhangi bir konuda size danışıldığında cevaplamaya ilişkin ön hazırlık veya çalışmanız ile uzman personeliniz var mı?**” Sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların 16’sı evet yanıtı verirken 14’ü kendilerine danışıldığında cevaplayacak ön hazırlık, çalışma ve uzman personel olmadığını belirterek hayır yanıtı vermişlerdir.

Yerel düzeyde belediyelerin oluşturduğu politikalara katılımı artırma konusunda neler yapılabilir? ve Kent Konseyi daha aktif bir hale mi getirilmeli, yoksa belediye bünyesinde yeni bir birim mi kurulmalı veya sizin bir öneriniz var mı? Soruları ise sekizinci ve dokuzuncu sorudur.

- Toplantı, istişare, iletişim, danışma ve ön bilgilendirme,
- Eğitim faaliyetleri, festivaller, toplantı ve seminerler,
- Doğru politikalar ve liyakate önem verilmeli,
- Koordineli çalışma, haftalık mahalle halkı ziyaretleri,
- Alanına göre gerekli destek ve ilginin gösterilmesi,
- Halka inilmeli, tüm birimler halkla ortak çalışmalı,

Katılımcıların geneli yukarıda belirtilen konuların temele alınmasını ancak bu sayede katılımın gerçekten söz konusu olabileceğini ifade etmişlerdir. Öte yandan katılımcıların büyük bir çoğunluğu kent konseyinin daha aktif hale getirilmesinin, sivil aktörler açısından oldukça hayati öneme sahip olduğunu ifade etmişlerdir. Hatta iletişim kanallarının aktifliği açısından kent konseyi bünyesinde yeni bir birimin kurulması ve STK ağırlıklı bir profil geliştirilmesinin gerekliliğine vurgu yapılmıştır. Diğer taraftan katılımcıların geri kalanı yeni bir birimin kurulması gerektiğini ifade etmişlerdir. Nitekim Kent Konseyi ile ilgili yapılan araştırma neticesinde Hakkari Belediyesinde kent konseyinin bulunmadığı ve kent konseyinin daha önce kurulmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Birimlere ilişkin görevlerin ise kurum personeline yürütüldüğü, Hakkari Belediyesi Özel Kalem Danışmanı tarafından ifade edilmiştir.

5. SONUÇ

Demokrasi kavramının varlığından söz edebilmek için, temelinde toplumsal, eşitlik, özgürlük, açıklık, hesap verebilirlik, toplumsal karar alma ve topluluk bilinci gibi unsurların bir arada olması gerekmektedir. Ayrıca, katılımcı demokrasi halk tarafından yönetim kavramının özetlenmiş hali ve yönetime katılımın ana prensibini oluşturmaktadır. Yukarıda belirtilen özelliklerin varlığını ifade eden ise, yerelde bulunan halkın yönetime katılımıdır. Bu nedenle, demokrasi ile yerel yönetimler arasındaki ilişkinin katılımcılık boyutuna ayrı bir önem verilmektedir. Yerel yönetim unsuru, yerel düzeyde halkın ortak işlerinin birlikte yapılmasına ilişkin siyasi bir eğitmen işlevi yüklenmekte ve ihtiyaçların karşılanması noktasında büyük bir önem teşkil eden konumda bulunmaktadır. Merkezi hükümetler ise, sahip oldukları yetkilerin birçoğunu belediyelere bırakmış olmaları nedeniyle, yerel hizmetlerin karşılanması açısından sorumlulukları artan ve merkezin taşrada bulunan gölgesi haline getirmiştir. Yerel yönetimler, demokratik anlayışın temelde benimsenmesi, siyasal sistemin olgunlaşması,

uluslararası barışa katkı sağlaması, demokratik geleneğin oluşması ve demokratik iklimin ülke içerisinde yaşatılması konularında oldukça önemli kurumlar haline gelmiştir.

Dünyada yaşanan gelişmeler ve günümüzde nüfusun da oldukça yoğun olması göz önüne alındığında, artan ve çeşitlenen kamu hizmetleri ile yerel düzeyde ihtiyaç ve taleplerin karşılanması noktasında belediyelerin iş yükünü ve önemini oldukça artmıştır. 5393 sayılı Belediye Kanunu da göz önüne alındığında, yerel politikaların oluşumu ve uygulanmasında demokratik katılımçılık ile yönetim anlayışına verilen önem artmış olup, belediye meclis toplantılarına katılım ve kent konseyleri gibi uygulamalarla yerel halk söz sahibi olabilmektedir. Bu bağlamda çalışmada, yerelde üretilen kamu politikalarında sivil aktörlerin rolü ortaya konmaya çalışılmıştır. Gerçekleştirilen araştırma sonucunda elde edilen veriler aşağıda ortaya konulmuştur:

Araştırma kapsamında katılımçılara “**Hakkari Belediyesi, sizi ilgilendiren ya da sizin alanınızda politikalar tasarlarken ve uygularken sizlere danışır mı?**” sorusu yöneltilmiş ve katılımçılar büyük bir çoğunluğu “hayır” yanıtını vermiştir. Bu veri neticesinde;

- Yerel düzeyde politika tasarlayıp uygulamaya koyan Hakkari Belediyesinin, sivil aktörleri yerel politika oluşturma sürecine genellikle dâhil etmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımçılara “**Hakkari Belediyesi ile ortak çalışmanız olduysa örnek verebilir misiniz?**” sorusu yöneltilmiş ve katılımçıların büyük çoğunluğunu “hayır” yanıtını vermiştir. Yine katılımçılara “**Bugüne kadar Hakkari Belediyesine herhangi bir konuda politika önerisinde bulundunuz mu? Politika önerisinde bulduysanız hangi konuda olduğu ve sonucu hakkında bilgi verebilir misiniz?**” soruları yöneltilmiş ve çoğunluk “hayır” yanıtını vermiştir. Sivil aktörlerin politika üretiminde yetkin personel varlığına ilişkin katılımçılara “**Hakkari Belediyesi tarafından herhangi bir konuda size danışıldığında cevaplamaya ilişkin ön hazırlık veya çalışmanız ile uzman personeliniz var mı?**” sorusu yöneltilmiştir. Katılımçıların 16’sı evet yanıtı verirken 14’ü kendilerine danışıldığında cevaplayacak ön hazırlık, çalışma ve uzman personel olmadığını belirterek hayır yanıtı vermişlerdir. Elde edilen bu veriler neticesinde;

- Hakkari’de yer alan sivil aktörlerin siyasal, toplumsal, ekonomik ve farklı birtakım nedenlerden dolayı, oldukça dar bir alanda ve sınırlı düzeyde faaliyet gösterdiği görülmüştür.
- Hakkari Belediyesinde oluşturulan politikaların çoğundan, sivil aktörlerin haberdar dahi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum belediyenin sivil aktörlerle olan ortak çalışma alanlarının ve sayısının da az olması sonucuna neden olmaktadır.
- Sivil aktörlerin, Hakkari Belediyesine uzmanlık alanları içerisinde olan konulara ilişkin yeterince politika önermedikleri, önerilen politikaların ise sınırlı sayıda olduğu görülmüştür.
- Sivil aktörlerin, kendi uzmanlık alanlarında yeterli oldukları ve kendilerinin de ilgili oldukları konularda yerel politikalara katılımın sağlanması sonucunda, daha verimli işlerin yapılabileceği öngörülmektedir.

Katılımçılara “**Yerel düzeyde politika üreten Hakkari Belediyesi ile ilişki kanalları ve yöntemleriniz yeterli mi?**” sorusu yöneltilmiş ve katılımçıların yarısına yakını evet yönünde cevap verirken diğer yarısı ise hayır şeklinde cevap vermiştir. Yine katılımçılara “**Hangi kanal ve yöntemleri kullanıyorsunuz? Sizce başka ne yapılabilir?**” sorusu yöneltilmiştir. İlişki, yöntem ve kanallarının yeterli olduğunu belirten katılımçıların büyük bir çoğunluğu, Hakkari ilinin küçük ölçekli olması nedeniyle yüz yüze iletişim sağlamanın daha kolay olduğunu ifade etmenin yanı sıra resmi yazışma ve telefon ile iletişim sağlayabildiklerini de dile getirmişlerdir. Öte yandan, iletişimin daha rahat olabilmesi için randevu ve sosyal medyanın da kullanılmasını tavsiye etmişlerdir. Bu veriler neticesinde;

- Hakkari Belediyesi ile sivil aktörler arasındaki iletişim kanallarının ve yöntemlerinin tamamen açık olmadığı görülmüştür. Sivil aktörler ile Belediye arasındaki iletişim kanalları çeşitliliği sınırlı düzeydedir.

Bu noktada Hakkari Belediyesi tarafından;

- Sivil aktörler için Kent Konseyleri kurulup, kent konseylerinin bünyesinde Danışma Meclisi oluşturulabilir,
- Belirli aralıklarla yerel aktörlerin katılımı ile halka açık alanlarda konferans veya toplantı günleri yapılabilir,
- Sivil aktörler ile uzmanlık alanlarına göre, tasarlanıp uygulanacak politikalar konusunda görüşmeler, elektronik ortamda çevrimiçi hizmet olarak sunulabilir.
- Toplumcu belediyeçilik anlayışı etkinleştirilebilir,

- Sosyal belediyeçilik anlayışı çerçevesinde uygulamalar gerçekleştirilebilir,
- Belediye uygulamaları farklı çeşitlilikte ve çok yönlü olabilir,
- Yerel halkın talepleri doğrultusunda uygulamalar hayata geçirilebilir,
- Sivil toplum kuruluşlarının etkinlik düzeyi artırılabilir,
- Yönetim kademelenmesinde, katı hiyerarşi terk edilip “yönetimler arası ağlar” geliştirilebilir,
- Sorumlulukların yerine getirilmesinde, kurumsal değişim stratejisi olarak yerel ve merkez birlikte hareket ederek, kapsamlı faaliyetler uygulanabilir ve çözümler üretilebilir.

Bu sayede, yerel politika oluşturmada sivil aktörlerinin sürece katılımı ve karar alma noktasında daha etkili hale getirilmesi mümkündür. Aksi takdirde yerel düzeyde katılımı gerçekleştirmenin olanaksız olacağı sonucu meydana gelmektedir (Akman, 2019, s. 72). Son olarak, belirtilmesi gereken bir nokta da halkın oluşturulacak ve uygulanacak politika süreçlerine dahil edilmesi gerektiğidir. Özellikle de yerel düzeyde, bu durumun göz önüne alınmasının önemli olduğu unutulmamalıdır. Çünkü daha verimli ve çoğulcu politikaların gerçekleştirilebilmesi için, halkla iç içe olunmalıdır. Halkı temsil eden dernek, vakıf, sendika, meslek odası gibi sivil aktörlerin oldukça önemli bir yerinin olduğu, söz konusu süreçte de gereken önemin verilmesi gerektiği hususuna dikkat edilmelidir.

YAZARLARIN BEYANI

Katkı Oranı Beyanı: Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı: Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı: Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

KAYNAKÇA

- Akdoğan, A. (2012). Aydınlanmadan neoliberalizme kamu politikasının sarsıl(a)mayan egemenliği. *Amme İdaresi Dergisi*, 45(4), 1-24.
- Akman, E. (2019). Yerel politika yapımında sivil aktörlerin rolü: Isparta İlinde bir analiz, *13. Uluslararası Kamu Yönetimi Sempozyumu (Kaysem13) Tam Metin Kitapçığı* (s. 62-73), Gaziantep Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, 62-73.
- Altunok, H. (2016). Kamu politikası öğrenim ve öğretim araçları olarak sözlük ve ansiklopediler üzerine içerik analizi. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 7(2), 1-16.
- Aristoteles, (1990). *Politika*, (M. Tunçay, Çev.), Remzi Kitabevi.
- Arslan, O. (2001). *Sivil toplum ve Türkiye gerçeği*. Bayrak Yayınları.
- Arslan, Ş. (2020). Kamu hizmeti anlayışındaki değişimin Türk yönetim geleneği çerçevesinde değerlendirilmesi. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(3), 512-530.
- Aslan, S. (2010). Sivil toplum ve demokrasi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(2), 357-374.
- Babaoğlu, C. (2017-18). Kamu politikası analizine yönelik kavramsal ve kuramsal bir çerçeve. *Yönetim Bilimler Dergisi*, 15(30), 511-532.
- Bayraktar, E. (2021). *Kamu politikası süreç analizi: Ataşehir Belediyesi Emekevler kentsel dönüşümü örneği* [Doktora Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Bozkurt, Ö., Serişe, S. ve Ergun, T. (1998). *Kamu Yönetim Sözlüğü*. TODAİE Yayınları.
- Bulut, Y., Akın, S. ve Kahraman, Ö. F. (2017). Kamu politikalarının oluşturulmasında sivil toplum kuruluşlarının etkisi. *Strategic Public Management Journal Academic*, 3(6), 1-12.
- Çaha, Ö. (2005). Sivil toplumun Türkiye'deki sorunları. S. Bakan, A. Küçük ve A. Karadağ (Ed.) *21. yüzyılın eşliğinde Türkiye'de siyasal hayat*. Aktüel Yayınları.

- Çarkçı, A. (2007). Üç açıdan kentsel/yerel politika sürecinde sivil toplum kuruluşları. *Sivil Toplum Dergisi*, 17(18), 43-56.
- Çelik, F. E. (2008). Çalışma alanı olarak kamu politikası: Tarihsel ve düşünsel kökler üzerine. *Amme İdaresi Dergisi*, 41(3), 41-72.
- Çevikbaş, R. (2008). Yerel yönetimlerde siyasi katılım. *Türk İdare Dergisi*, (2), 71-95.
- Çiner, C. U. (2020). *Türkiye'de kamu politikaları: Güncel konular ve eğilimler*. <http://Yonetimbilimi.Politics.Ankara.Edu.Tr/Wpcontent/Uploads/Sites/732/2020/07/Kamu-Politikalar%C4%B1-Birlesik.Pdf> adresinden 15 Nisan 2021 tarihinde Alınmıştır.
- Demirel, D. (2016). Modernizmden postmodernizme kamu yönetimi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(2), 169-178.
- Dursun, H. (2018). Kamu idarelerinde hakim olan yönetim yaklaşımları. *Enderun Dergisi*, 2(2), 20-28.
- Dye, T. R. 2002. *Understanding public policy*. Prentice Hall.
- Emini, F. T. (2013). Sivil toplum kuruluşlarının politika belirleme sürecindeki rolü: TÜSİAD örneği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36, 43-56.
- Fedai, R. (2018). Tarihsel süreç içinde kamu yönetimi disiplini gelişimi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(5), 119-133.
- Gali, D. M., Borg, R. W. ve Gali, P. J. (1996). *Educational research: an introduction* (6. Baskı). Longman.
- Göçoğlu, V. ve Yemen, A. (2014). Yerel yönetimlere bir kamu politikası önerisi: Yeni akıllı T.C. kimlik kartlarının kentçi toplu taşımada kullanılması. *Yerel Politikalar*, (5), 1-22.
- Grindle, M. S. (2004). Good enough governance: reduction and reform in developing countries, governance: An international journal of policy. *Administration and Institutions*, 17(4), 525-543.
- Gül, H. (2015). Kamu politikası analizi, yöntemleri ve teknikleri. *Yasama Dergisi*, (29), 5-31.
- Gültekin, S. (2012). Kamu yöneticileri ve kamu politikası: Kamu yönetimi paradigmaları çerçevesinde teorik bir analiz. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26, 3-4.
- Heywood, A. (1992). *Political ideologies*. (B. Şahin, Çev.) Macmillan Yayınları, (Orijinal eserin basım tarihi 1992).
- İzci, F. ve Geylani, D. (2021). Türkiye'de katılımcı yönetim ve yönetişimin uygulanabilirliğinin 11. Kalkınma Planı çerçevesinde değerlendirilmesi. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(22), 715-737.
- Kabaş, T. (2014). Türk kamu politikası modelinin doğuşu ve gelişmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 15(1), 115-130.
- Kahraman, Y., Vurgun L. ve Öztop S. (2012). Yönetişim anlayışı ve değerlerin yönetim kültürüne etkisi. F. N. Genç (Ed). *Yönetişim ve yönetim ekseninde kamu yönetimi*. Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Kaypak, Ş. (2012). Devletten yerel yönetime değişim sürecinde sivil toplumun yeni yüzü. *BEU SBE Dergisi*, 1(1), 34-57.
- Keyman, F. (2004). *Sivil toplum, sivil toplum kuruluşları ve Türkiye*. https://stk.bilgi.edu.tr/media/uploads/2015/02/01/keyman_std_4.pdf adresinden 22 Mayıs 2021 tarihinde alınmıştır.
- Kooiman, J. (1999). Social political governance, public management: An international journal and theory, *Public Management Review*, 1, 67-92.
- Lowi, T. (1964). American business, public policy, case-studies, and political theory. *World Politics*, 16(4), 677-715.
- Mardin, Ş. (2011). *Türkiye'de toplum ve siyaset*. <https://siviltoplum.com/wp-content/uploads/2020/01/TurkiyedeToplumVeSiyaset.pdf> adresinden 18 Haziran 2021 tarihinde alınmıştır.

- Mclaverty, P. (2002). Civil society and democracy. *Contemporary Politics*, 8(4), 303-318.
- Neuman, W. L. (2012). *Toplumsal araştırma yöntemleri: Nicel ve nitel yaklaşımlar III. Cilt* (5. Basım). Yayın Odası.
- OECD. (2001). *Citizens as partners: OECD handbook on information. consultation and public participation in policy-making*. OECD Publications Service.
- Okçu, M. (2007). Yönetişim tartışmalarına katkı: Avrupa birliği için yönetim ne anlama geliyor?. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(3), 299-312.
- Okutan, E. (2008). Yerel yönetimler ve sivil toplum örgütlerinin gelişmiş iş birliği: İngiltere örneği. *Sayıştay Dergisi*, (71), 1-18.
- Oruç, T. ve Bayrakçı, E. (2018). Yerel siyasette temsil ve katılım: Kadın aktörler. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 1-18.
- Özel, M. ve Polat, C. (2013). Yerel yönetimlerde değişim ve yerel yönetim hizmetlerinde “müşteri odaklı pazarlama” yaklaşımı. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2(1), 41-79.
- Özkan, Z. (2015). *Yerel kamu politikalarının belirlenmesinde sivil toplum kuruluşlarının rolü: Konya örneği*, [Yüksek Lisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Taştekin, A. (2020). Türkiye’de sivil toplum örgütlerinin yerel karar alma sürecine katılımı. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(19), 195-211.
- Tekeli, İ. (2003). Siyasal toplum ile sivil toplum arasında yerini belirlemekte olan yerel yönetimler. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 12(2), 5-15.
- Tekeli, İ. (2012). *Türkiye için STK'lar ve katılımcı demokrasi yazıları*. Tarih Vakfı Yurt Yayınları
- Tekin, H. H. (2006). Nitel araştırma yönteminin bir veri toplama tekniği olarak derinlemesine görüşme. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 3(13), 101-116.
- Türküne, M. (2007). *Siyaset* (7. Baskı). Lotus Yayınevi.
- Uçar, A. (2011). İl özel idarelerinde demokratik katılım ve yönetim uygulamaları. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 613-629.
- Usta, S. ve Bilgiç, E. (2017). Yerel yönetimlerde hizmet sunumu: Kamu özel ortaklığı modeli. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (23), 249-268.
- Usta, Y. (2013). Kamu politikaları analizine kuramsal bir bakış. *Yasama Dergisi*, (24), 78-102.
- Uzun, H. (2021). *Kamu politikası analizi: Türkiye'nin kamu özel iş birliği politikası*. [Doktora Tezi]. Hacı Bayram Veli Üniversitesi.
- Yaman, M. ve Küçükşen, M. (2018). Yerel yönetimlerin demokratikleşmesi açısından yerel katılımın incelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (55), 247-259.
- Yerlikaya, H. (2015). *Kamu politikalarının oluşturulmasında katılımcılık ve bilgi ve iletişim teknolojileri*. 6-25, https://www.sbb.gov.tr/wpcontent/uploads/2018/11/hakan_yerlikaya.pdf adresinden 28 Ağustos 2021 tarihinde alınmıştır.
- Yeşildal, A. (2021). Sivil toplum ve yerel yönetimlerde katılımcı yönetim: sivil toplumcu bir yaklaşım. *Sosyal Bilimler Metinleri*, (2), 31-44.
- Yıldırım, İ. (2004). *Demokrasi sivil toplum kuruluşları ve yönetim*. Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, D. V. (2019). Quality assurance in Turkish higher education in the framework of policy process model. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (46), 37-60.
- Yılmaz, V. ve Telsaç, C. (2021). Yerel yönetimler ve katılım. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (40), 235-254.